

Аудит безпеки територій

**Безпечно для жінки -
безпечно для всіх**

Аудит безпеки територій. Безпечно для жінки – безпечно для всіх / Олена Суслова, Леся Нечипоренко – К.: 2018. – 12 с.

Видання надруковано за фінансової підтримки Швейцарської агенції розвитку та співробітництва (Swiss Agency for Development and Cooperation/SDC)

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

**Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC**

В брошурі описуються завдання, значення, пропозиції та інструкцію щодо проведення аудиту безпеки території як ініціативи, спрямованої на розробку та впровадження механізмів з попередження та зменшення насильства та сексуальних домагань проти жінок і дівчат. Вона пропонує напрям, в якому необхідно працювати над проблемами безпеки для різних груп населення, в різних населених пунктах, під час війни і в умовах миру. Аудит безпеки, зокрема, зосереджується на попередженні сексуальних домагань і всіх форм нападів, підвищенні рівня безпеки для жінок і дівчат в публічних і напівпублічних місцях.

Брошура розрахована на широке коло читачів і читачок, органи місцевого самоврядування, структури сектору безпеки і оборони, активних громадян.

Відповідальність за зміст брошури несе ГО «Інформаційно-консультативний жіночий центр».

Інформація, яку представлено в посібнику, не обов'язково відображає погляди Швейцарської агенції розвитку та співробітництва (Swiss Agency for Development and Cooperation/SDC).

Видання здійснено в рамках проекту «Посилення здатності органів місцевого самоврядування та сектору безпеки запобігати гендерній дискримінації на місцевому рівні» завдяки підтримки Швейцарської агенції розвитку та співробітництва (Swiss Agency for Development and Cooperation/SDC)

Інформаційно-консультативний жіночий центр

wicc.net.ua

Аудит безпеки територій

Безпечно для жінки – безпечно для всіх

Аудит безпеки територій – ініціатива, ідея якої знайома і близька кожному і кожній. Принаймні раз у житті людина замислювалася над питаннями – чи безпечно мені або моїм близьким повертатися пізно ввечері додому; чи легко знайти за адресою в незнайомому місці будинок; чи можна піднятися до власної квартири чи іншого потрібного місця з важкими речами, дитячим візочком тощо.

Різний досвід жіночого життя в місті впливає на гендерну дискримінацію і зловживання в публічних та приватних місцях, виключення з політичного та громадського життя, соціально-економічну участь, а також обмежений доступ до основних послуг та інфраструктури.

Саме ці питання і є основою аудиту територій «Безпечно для жінки – безпечно для всіх». На сьогодні подібні ініціативи працюють в багатьох країнах. Назви проектів і програм різні, але всіх їх поєднує спільна ідея, що місто, село мають бути не лише місцем, де люди працюють і заробляють гроші, а й місцем, де народжуються і щасливо живуть діти, безпечно і затишно почуваються не тільки ті, хто їздить машинами, а й ті, хто ходять пішки і таке інше.

Чому назва ініціативи звертається до жінок? Напевно, тому, що за статистикою, саме вони більшою мірою перебувають у групі ризику і частіше потерпають від нападів пізно ввечері та на неосвітлених ділянках вулиць, більшою мірою продовжують бути відповідальними за виховання дітей.

Жінки та дівчата перебувають у групі ризику та потерпають від різних видів насильства в громадських місцях. Ця проблема носить універсальний характер. Це відбувається на вулицях, в публічних закладах та навколо них, громадському транспорті, школах, громадських вбиральнях, парках та скверах, на міських і сільських територіях, в конфліктних та пост-конфліктних умовах. Така реальність зменшує свободу пересування жінок і дівчат і їх можливості щодо навчання та роботи, доступу до основних послуг, участі у суспільному житті та відпочинку.

Ініціатива проведення аудиту територій започаткована у 2010 році Інформаційно-консультативним жіночим центром, має на меті розробку та впровадження механізмів з попередження та зменшення насильства та сексуальних домагань проти жінок і дівчат. Така робота потребує певної адаптації до місцевих умов а також співпраці як громади, так і органів місцевої влади і самоврядування, бізнесу. Колективні зусилля як місцевих органів влади і самоврядування так і місцевих громадських організацій сприятимуть впровадженню реальних змін для покращення життя всіх членів громади та досягнення гендерного балансу у містах.

Отже, якщо безпечно для жінки, то, певно, буде безпечно для всього суспільства в цілому. 2010 року в Делі була прийнята Декларація жіночої безпеки і розбудови інклюзивних міст і громад¹.

Право жінок і дівчат на користування містом складається з права на життя без насильства та страху, в більш рівноправних, демократичних і всеосяжних містах. Жінки і дівчата мають право брати участь та бути частиною процесів прийняття рішень в місцевому управлінні, міських плануванні та управлінні.

У 2013 році на своїй 57-ій сесії Комісія ООН з питань статусу жінок окремо висловила занепокоєння щодо різних форм насильства, в тому числі сексуального характеру, щодо жінок та дівчат у громадських місцях і закликала уряди держав-учасниць вжити заходів, щоб запобігти цьому. Зокрема, у заключних висновках за результатами 57-ої сесії «Викоринення і

¹ <http://femmesetvilles.org/downloadable/delhi%20declaration%20en.pdf>

попередження всіх форм насильства щодо жінок та дівчат»², Комісія ООН з питань статусу жінок висловлює глибоку стурбованість у зв'язку з насильством щодо жінок і дівчат в громадських місцях, в тому числі сексуальних домагань, особливо коли таке насильство вчиняється з метою залякування жінок і дівчат під час реалізації ними своїх прав людини і основних свобод.

Державам-учасницям рекомендовано посилити заходи з захисту жінок і дівчат від насильства та знущань, в тому числі сексуальних домагань та утисків, як в громадських, так і в інших місцях, щоб забезпечити їхню особисту безпеку шляхом підвищення рівня інформованості та залучення місцевих громад, розробки законів, спрямованих на попередження злочинів, впровадження відповідних політик та програм, підвищення ефективності міського планування, розвитку інфраструктури, вдосконалення системи громадського транспорту та покращення вуличного освітлення, а також використання можливостей соціальних мереж та інтерактивних засобів масової інформації.

На саміті ООН з питань сталого розвитку у 2015 році були затверджені Глобальні Цілі сталого розвитку, яких на сьогодні дотримуються всі країни світу. Цілі сталого розвитку - цільові показники майбутнього міжнародного розвитку, вони замінили Цілі розвитку тисячоліття, строк яких закінчився в кінці 2015 року. Цілі сталого розвитку ухвалені на період від 2015 до 2030 року і нараховують 17 глобальних цілей, в рамках яких 169 конкретних завдань. Так, Ціль 5 «Забезпечення гендерної рівності, розширення рівних прав і можливостей всіх жінок і дівчаток» передбачає виконання завдання 5.2 - ліквідувати всі форми насильства щодо всіх жінок і дівчаток у публічній і приватній сферах, включаючи торгівлю людьми, сексуальну та інші форми експлуатації³.

Окупація російськими військами та сепаратистами східних регіонів України, розгортання військових дій та потік внутрішньо переміщених осіб, у складі яких переважають жінки, також підвищує ризики гендерно зумовленого насильства, в тому числі у громадських місцях. Території, які перебувають в зоні бойових дій, зазнали різного рівня руйнувань і пошкоджень і потребують особливої уваги з точки зору відновлення і безпеки.

Резолюція Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» закликає, серед іншого, поважати цивільний і гуманітарний характер місць, де проживають ті, хто тікають від конфлікту, з урахуванням потреб дівчат і жінок, а також в усіх інших місцях, на які вплинув конфлікт. 2014 року з початком російської агресії населені пункти, що знаходяться в зоні АТО, на собі відчули низьку готовність або повну відсутність бомбосховищ, брак мінімальних умов перебування. Активізація процесів децентралізації та об'єднання територіальних громад створює нові можливості для мобілізації ресурсів громади на створення безпечного, здорового, та безпечного середовище в містах і селах для всіх, щоби жити, працювати і брати участь у житті громади, вільному від насильства і залякування. Зміна меж громад невідворотно змінює умови проживання в цій громаді, а тобто і безпеку, фактори впливу та ризики.

Аудит безпеки, зокрема, зосереджується на попередженні сексуальних домагань і всіх форм нападів, підвищенні рівня безпеки для жінок і дівчат в публічних і напівпублічних місцях. Важливо робити аудит, коли ви або ваші близькі не почуваетесь безпечно в окремому місці і маєте бажання змінити ситуацію. Для того, щоб впливати на зміни, необхідно володіти і оперувати необхідною інформацією, яка допоможе вибудувати необхідну аргументацію і доказову базу. Якщо ви працюєте в органах місцевого самоврядування, проведення аудиту безпеки надасть вам можливість побачити проблеми, на які слід звернути увагу під час

² <http://www.unwomen.org/-/media/headquarters/attachments/sections/csw/57/csw57-agreedconclusions-a4-en.pdf?la=en&vs=700> Заключні висновки за результатами 57-ої сесії «Викорінення і попередження всіх форм насильства щодо жінок та дівчат» Комісії ООН з питань статусу жінок

³ <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tvsiacholittia/tsili-staloho-rozvytku>

здійснення заходів благоустрою та їх пріоритетність. Для структур сектору безпеки і оборони інформація, отримана внаслідок проведення аудиту безпеки, допоможе краще здійснювати свої функції.

Запропонована схема не є вичерпною. Вона лише дає напрям, в якому необхідно працювати над проблемами безпеки для різних груп населення, в різних населених пунктах, під час війни і в умовах миру.

Аудит безпеки можна проводити на окремих ділянках і територіях публічного і напівпублічного простору, таких як:

- парки, сквери;
- зупинки громадського транспорту;
- вулиці;
- робочі місця, підприємства, установи, організації і територія, на якій вони знаходяться;
- навчальні заклади і територія, на якій вони знаходяться;
- наземні і підземні паркувальні майданчики;
- громадські туалети;
- центри відпочинку (клуби, кав'ярні, ресторани, ін.);
- неорганізовані місця відпочинку (річки, ставки поблизу населених пунктів);
- покинуті будинки і комплекси (підприємства, військові частини, тощо);
- бомбосховища;
- інші місця, де ви почуваете себе у небезпеці.

Ця інструкція допоможе вам:

- визначити проблеми;
- організувати аудит безпеки;
- впливати на зміни.

Чому йдеться про безпеку жінок?

Жінки набагато частіше зазнають ризику нападів у нашому суспільстві – і вдома, і поза ним. Це зовсім не означає, що чоловіки не потерпають від насильства. Це не означає також, що аудит нехтує особливостями ризиків для чоловіків. Назва швидше відображає історичне коріння системної дискримінації та її відображення в сучасних реаліях.

Як відбувається аудит безпеки?

Аудит безпеки – це процес, який об'єднує осіб, які разом відвідують певну територію для оцінки рівня безпеки, визначають шляхи перетворення території на більш безпечну та пропонують і організують бажані зміни.

Які кроки проведення аудиту?

1. Організація аудиту безпеки – вибір місць для аудиту із залученням інших організацій і осіб;
2. Орієнтація перед проведенням аудиту – навчання для організаторів з презентацією ідеї аудиту безпеки;
3. Фізичне проведення аудиту – групи осіб з використанням контрольного списку аудиту безпеки відвідують територію для визначення, де і чому вони почувуються некомфортно, а також інші аспекти безпеки;
4. Рефлексія після проведення аудиту – обговорення після проведення аудиту з фіксацією результатів та визначенням рекомендацій, які необхідно зробити для підвищення безпеки;

5. Впровадження – поширення результатів аудиту в громаді разом з тими, хто приймає рішення, та іншими особами, які впливають на цей процес. Можна використовувати різні стратегії, зокрема такі, як переговори, адвокацію, створення коаліцій тощо.
6. Оцінка і розробка наступних кроків – огляд цілей за кожним етапом аудиту, поширення отриманого досвіду, оцінка ефективності дій після аудиту, визначення перспектив.

Які можливі вигоди для громади від проведення аудиту безпеки?

- Підвищення безпеки для всіх, хто мешкає на цій території;
- Освітній інструментарій для підвищення обізнаності щодо насильства проти вразливих груп;
- Інформування громади та тих, хто приймають рішення, про аспекти, які впливають на безпеку;
- Ефективний інструментарій для мобілізації громади;
- Інструментарій підвищення контролю громади над факторами безпеки;
- Учасниці і учасники знають більше про фактори небезпеки і безпеки на території, де вони живуть.

Скільки часу потрібно на аудит?

Час на проведення аудиту залежить від різних факторів, зокрема, загальної території проведення перевірки, насиченості об'єктами, їх розмірів і складнощів огляду та доступу, тощо. Для першого аудиту на території 2 – 3 кварталів слід розрахувати на час близько 2-3 годин.

Якою за розміром має бути територія, де здійснюється аудит?

Це залежить від різних аспектів – один будинок, вулиця, мікрорайон. Почати краще з малого. Ви можете:

- зробити повний аудит однієї вулиці;
- аудит всього мікрорайону з позиції одного чи двох факторів – наприклад, освітлення і дорожні знаки;
- аудит маршруту «до» і «від» зупинки громадського транспорту, розважального центру тощо;
- аудит території, з якої переважно діти ідуть в школу від місця свого проживання

Як організувати аудит території навчального закладу чи іншої великої території?

Кожна така територія завжди певною мірою унікальна, але при проведенні аудиту важливо подумати:

- Скільки команд або учасниць і учасників однієї команди вам необхідно залучити?
- Чи є у вас мапи, схеми території або приміщення та інша необхідна інформація?
- Чи є безпечним шлях «до» і «від» місця аудиту?
- Як ви організуєте роботу волонтерів, навчання лідерів груп, заповнення контрольних списків, написання зведених звітів і рекомендацій?
- Як ви представлятимете результати аудиту?

На які питання має дати відповідь аудит безпеки території?

- Наскільки безпечно ви почуваетесь у своєму будинку, на своїй вулиці, в очікуванні громадського транспорту на зупинці, ін.?
- Чи обмежує ви себе в чомусь внаслідок того, що не почуваетесь безпечно?
- Чи почувалися ви колись в небезпеці в згаданих місцях?
- Що може вам допомогти почуватися безпечніше?
- Де саме ви почувалися в небезпеці?

Коли проводити аудит? В який час?

Рекомендуємо проводити аудит у світлу пору дня та після настання темряви. Інколи місце може бути небезпечним рано вранці чи по обіді. Пори роки також можуть по-різному формувати почуття безпеки. Кущі і дерева з листям роблять місця більш ізольованими. Продумайте також інші фактори, які можуть впливати на безпеку та повторюватися регулярно.

Хто має входити до групи аудиту?

Група, що проводить аудит, складається зазвичай з 3-7 осіб. Можливі партнери в групах проведення аудиту:

- друзі, знайомі, сусіди;
- представниці жіночих груп;
- представники/представниці релігійних груп;
- представники/представниці груп осіб з особливими потребами;
- представники/представниці поліції, військові;
- представники/представниці молодіжних груп;
- представники/представниці пенсіонерів;
- представники/представниці кризових центрів;
- представники/представниці навчальних закладів.

Аудит можна проводити за такими критеріями:

- Освітлення
- Поле видимості
- Ізоляція
- Місця можливих нападів
- Вказівники
- Тварини
- Доступність
- Сходові майданчики
- Ліфти
- Попередження надзвичайних ситуацій і втручання
- Паркування і гаражі
- Передбачення маршруту пересування
- Можливі місця для переховування
- Шляхи зникнення
- Загальний вигляд

Нижче подасмо перелік питань для проведення аудиту безпеки за кожним запропонованим критерієм. Слід врахувати, що перелік критеріїв і питань для аудиту не є вичерпним і може доповнюватись, залежно від території, на якій проводиться аудит.

1. Освітлення

- Чи існує тут потреба в освітленні?
- Чи існує освітлення в усіх місцях, де і ньому є потреба?
- Чи є місця, в яких освітлення занадто яскраве чи занадто тьмяне?
- Наскільки добре прилади освітлення покривають територію, на яку вони розраховані?
- Наскільки чітко освітлені дорожні знаки і вказівники?
- Чи знаєте ви, кому чи куди слід дзвонити, якщо ліхтарі чи лампочки не світяться, розбиті, чи відсутні?
- Чи можна побачити обличчя людини на відстані 25 метрів?

- Чи затіняється освітлення деревами та кущами?
- Наскільки добре освітлені тротуари і пішохідна зона?
- Чи відповідає режим вмикання і вимикання світла потребам в ньому?

2. Поле видимості

- Чи можна чітко бачити те, що знаходиться попереду?
- Чи закривається поле огляду гострими кутами, стінами, кущами, рекламними щитами та іншими перешкодами?
- Що можна зробити, щоби поліпшити поле огляду?

3. Ізоляція

- Чи можна бачити і чути людей навколо і чи можна вважати, що вони бачать і чують вас?
- Чи реально можливо у випадку потреби швидко викликати служби допомоги?
- Чи є тут камери стеження?
- Чи є поблизу місце, де я можна розраховувати на допомогу, чутливу до різноманітних проблем (кризовий центр, церква, мечеть, синагога тощо)?
- Чи патрулюється ця місцевість поліцією, військовими, міською вартою чи іншими подібними службами?

4. Місця можливих нападів

- Чи є тут місця, де хтось може сховатися?
- Чи є в будинку, приміщенні і поза ним, окремі місця де можна почуватися некомфортно, в небезпеці?
- Чи є навколо сміття?
- Чи є сліди вандалізму?
- Чи є розбиті речі навколо?

5. Вказівники

- Чи є вказівники з назвами вулиць, напрямком руху тощо?
- Чи достатньо великі і зрозумілі літери на вказівниках?
- Чи є дошка чи вказівник з інформацією щодо розміщення найближчих служб допомоги та їхніх контактних телефонів?
- Чи є навколо символи, що зображують важливу інформацію – таку, як телефони виклику екстрених служб, сходи тощо?
- Чи легко зрозуміти вказівники тим, хто не знає української чи російської мови?
- Чи зможе розгледіти їх особа зі слабким зором?
- Чи присутня інформація про години, коли доступ в приміщення або на територію відкритий?

6. Тварини

- Чи є в цій місцевості домашні тварини?
- Чи є в цій місцевості бездоглядні тварини?
- Чи забруднюють тварини місцевість?

7. Доступність

- Чи є доступ до приміщення людям на візочках, з візочками?
- Чи легко доступні приміщення для осіб зі спеціальними потребами руху?
- Чи на прийнятній висоті розміщені поштові скриньки, дошки повідомлень тощо?

8. Сходові майданчики

- Чи достатній рівень освітлення?
- Як почуватється людина, коли користується сходами?
- Чи комфортно користуватися сходами вночі?
- Чи почує хтось, якщо людина проситиме про допомогу?

9. Ліфти

- Чи комфортне освітлення в ліфті?
- Чи зрозуміло, як кликати на допомогу, коли людина в ліфті?
- Чи є в ліфті символи чи інструкції, які дають достатньо інформації про дії на випадок надзвичайної ситуації?
- Чи зображені символи так, щоби їх могли зрозуміти діти?

10. Попередження надзвичайних ситуацій і втручання

- Чи обізнаний персонал закладу про дії на випадок надзвичайних ситуацій?
- Чи розміщені в закладі символи чи інструкції, які дають достатньо інформації про дії на випадок надзвичайної ситуації?
- Чи знайомі персонал і відвідувачі і відвідувачки з інструкціями, як поводитися в небезпечних ситуаціях?
- Чи адекватні заходи безпеки в цьому місці?

11. Паркування і гаражі

- Чи колір стін на підземних паркуваннях ефективно відбиває світло?
- Чи різняться вказівники кольорами та символами?
- Наскільки близько знаходяться люди, якщо є потреба просити про допомогу?
- Чи легко сюди потрапити людям ззовні?

12. Передбачення маршруту пересування

- Наскільки легко передбачити маршрут пересування людини для потенційних кривдників?
- Чи можна сказати, що видно те, що знаходиться в кінці шляху, тунелю тощо?

13. Можливі місця для переховування

- Чи є місця, де можна сховатися?
- Чи є місця, які мають бути зачинені, огорожені чи закриті?

14. Шляхи зникнення

- Чи може людина зникнути з цього місця швидко і непомітно?
- Чи виглядає місце покинутим?

15. Загальний вигляд

- Якщо людина не знайома з будинком і його місцем розташування, чи легко їй знайти шлях до потрібного місця?
- Чи є на будинку вказівник з адресою?
- Чи вказана на під'їздах нумерація, в тому числі і квартир?
- Чи легко зайти в будинок?
- Чи доступний будинок для осіб з особливими потребами?
- Чи доступні вказівники для осіб, які користуються візочками?
- Чи є графіті на стінах?
- Чи є расистські, сексистські чи інші принизливі написи, гасла, зображення, значки?
- Чи є ознаки вандалізму?

- Чи покращують почуття безпеки інші матеріали, текстура, кольори, позначки і символи?
- Чи є в цьому місці відчуття безпеки?
- Чи достатньо просторе місце?
- Чи достатньо на шляху місць для відпочинку (лавки, стільчики та ін.)?
- Чи можна «зрізати кути» на розі вулиці?
- Чи можна безпосередньо потрапити з вулиці до будинку?
- Якщо ні, чи є зовнішні рампи?
- Чи є бильця на сходах і рампях?
- Чи мають скляні двері позначки, щоби люди з проблемами зору не потрапили в них ненавмисно?
- Чи мають двері електричні механізми відкриття?
- Чи вільне місце від перешкод?
- Якщо ні, чи позначені перешкоди кольорами чи захистом, щоби це допомогло людям з проблемами зору?
- Чи існують перешкоди для пересування, якщо у особи взуття на підборах?

Загальні враження від вигляду:

Після завершення аудиту на місці – чи маєте ви таке ж загальне враження про місце, яке мали до початку аудиту?

Підсумки огляду

- Які поліпшення ви хотіли би бачити?
- Чи маєте конкретні рекомендації?
- На вашу думку, хто має впровадити ці зміни? Кого можна залучити до виконання?

Інформаційно-консультативний жіночий центр

2018 рік